

Uitspraken in eerste aanleg en hoger beroep

Bron: J. Tigchelaar, *Grondslagen van het recht: Vaardigheden*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2015, p. 90-91.

3.1 Eerste aanleg en hoger beroep

De strafrechtspraak is, evenals de civiele rechtspraak, in handen gelegd van de instanties die tot de (gewone) rechterlijke macht behoren. Deze instanties kennen strafkamers voor de behandeling van dit soort geschillen. De politierechter (art. 367 Sv) en de kinderrechter (art. 488 Sv) behoren tot de rechtbank, evenals de kantonrechter (art. 48 Wet RO). Genoemde rechters zijn alleensprekende rechters en vormen aldus enkelvoudige kamers. De rechtbank kent ook meervoudige kamers met drie rechters, voor ingewikkelde zaken. In een strafzaak staat aan de ene kant steeds een vertegenwoordiger van het *Openbaar Ministerie* (OM): officier van justitie bij rechtbank- en kantonzaken; advocaat-generaal bij het gerechtshof. Aan de andere kant staat de verdachte. De *verdachte* wordt bijgestaan door een raadsman. De raadsman en de verdachte samen worden aangeduid als de verdediging.

Voor de lagere rechter vervult de vertegenwoordiger van het OM de rol van eisende partij en de verdachte de rol van verwerende partij, niet alleen in eerste aanleg, maar ook in hoger beroep (ongeacht wie in hoger beroep is gegaan).

Tegen de in hoger beroep gegeven uitspraak kunnen beide partijen beroep in cassatie instellen.

Het strafproces wordt aanhangig gemaakt door *dagvaarding* van de verdachte, die daardoor wordt opgeroepen om voor de rechter te verschijnen. In de dagvaarding omschrijft de vertegenwoordiger van het Openbaar Ministerie het feit dat de verdachte ten laste wordt gelegd. Deze *tenlastelegging* vormt het uitgangspunt voor het *onderzoek ter terechtzitting*.

Op basis van de tenlastelegging onderzoekt de strafrechter volgens artikel 350 Sv de volgende vragen:

- a. Is het ten laste gelegde feit bewezen? Hierbij is de rechter gebonden aan wettelijke bewijsmiddelen. Acht hij het feit niet bewezen, dan volgt *vrijspraak*.
- b. Is het bewezen feit strafbaar? Deze vraag wordt op twee manieren benaderd. Allereerst beoordeelt de rechter of het bewezene gekwalificeerd kan worden als een strafbaar feit. Daarvoor is nodig dat een bewezenverklaring voldoet aan alle bestanddelen van een wettelijke delictsomschrijving. In de tweede plaats kunnen ook rechtvaardigingsgronden een rol spelen die maken dat een daad die op zichzelf strafbaar is, in dit geval een aanvaardbare rechtvaardiging kent. Acht de rechter het feit niet strafbaar, dan volgt *ontslag van rechtsvervolging*. Als de rechter oordeelt

dat het feit wel strafbaar is, dan bepaalt hij welk strafbaar feit het bewezenverklaarde volgens de wet oplevert. Hij *kwalificeert* bijvoorbeeld het bewezen strafbare feit als doodslag of als moord (vgl. artt. 287 Sr en art. 289 Sr).

- c. Is de dader strafbaar? De rechter beoordeelt of de daad de dader verweten kan worden. Hier kunnen *schulduitsluitingsgronden* een rol spelen; de daad is strafbaar, maar de dader niet. Acht de rechter de dader niet strafbaar, dan volgt *ontslag van rechtsvervolgning*.

Is het antwoord op alle vragen bevestigend, dan moet de rechter bepalen welke straf of maatregel moet worden opgelegd. Komt de rechter aan deze vraag toe, dan volgt veroordeling tot de door hem bepaalde straf of maatregel, tenzij er sprake is van een *rechterlijk pardon* (vgl. art. 9a Sr). In het proces in hoger beroep herhaalt dit patroon zich.

(...)